

Oláh Katalin Kinga: Bibó István
egyetemi tanár, politikus,
művész

Kiss Adél, Oláh Katalin Kinga és Oláh Máttyás kiállítása a Diák-és Vállalkozásfejlesztési Központban

Az 1956-os magyar forradalom, nemzetünk ekkor vált nagykorúvá, kitörülhetetlen a magyar történelemből, s nem különben a világ történelméből. Albert Camus-tól Márai Sándorig a szellem – és az erkölcs – legjava adózott a hősi tettnek, hiszen egy szál puskával nekimenni a világ egyik legerősebb hadseregének, a szovjet haderőnek, maga volt a csoda: az eget rengető bátorság.

Igaz, hogy leverettünk, de a szabadságunkért az életüket s vérüket adó hősök olyan tettet hajtottak végre, amelyben az „emelkedő nemzet” (Németh László) gyújtotta világosság a jövő záloga. Bár számtalan könyv, dokumentumfilm és kiállítás idézte meg – s nyilván ez sokasodni fog – a forradalmat és mártírjainkat, de ebből a magunkat is tisztító főhajtásból sosincs elég. Mert a kevésbé ismert hősök is láncszemek voltak a szabadság-láncban. Nélkülük sem jött volna el a virradat.

Három fiatal művész, a festő Kiss Adél, a szobrász Oláh Katalin Kinga és a szobrász-festőművész, Oláh Máttyás arra vállalkozott, hogy „kis” és „nagy” hőseink portréjával szembesítsen minket, hiszen az égető szemekből, a megvillanó tekintetekből magatartásformák olvashatók ki. Ha a jellem rá van írva az arcra, átsugározza a személyiséget.

Festményen és szoborban is ezt a legnehezebb visszaadni – a tartás fenségét. Nem beszélve arról, hogy zilált, kevésbé megnyerő fizimiska mögött is lehet áradó lélek. Az arc más készítője – legyen az grafikus, festő vagy szobrász – tehát nem kis gondban van, mikor a láthatóban a láthatón túlit is kell ábrázolnia. Nem beszélve arról, hogy nem élő modellek után készültek a portrék – hőseink nagy része a kegyetlen megtorlás révén halott –, hanem jó-rossz fényképek, újságkivágások alapján.

A közelmúltban rendezett nagy hatású kiállítás azonban a fényesebbnél fényesebben mutatta, hogy az igazságra fölment és elszánt művészek előtt nincsen lehetetlen. Amit látunk, az hős-arszenál, bátorság-arszenál. Olaj-vászonban és gipszben, terrakottában is. Persze másképp csillannak meg a szemek a színben fölrakott rétegek „kazamatáiban” – Kiss Adél mestere az ilyen expresszív megidézésnek –, mint az égetett agyagba vagy a fehér gipszbe is lelket lehelő alkotók szobrain, ám a műtárggyá váló arcok így is karakteresek.

A festőművész avval, hogy a tisztatekintetű fiatalnak, Mansfeld Péternek nemcsak az arcát idézte elénk, hanem (bibliai allúzió) meztelen felsőtestét is – a legnagyobb gyalázat, hogy a Széna téri felkelőként ismert tizenhat éves ipari tanulónak meg kellett várnia nagykorúságát, és csak akkor végezték ki –, test és lélek összetartozását, az erőszakhatalom tébolyával szembeni makulátlanságát hangsúlyozta.

Kiss Adél portréiban mesterségbeli tudás van, és önálló teremtésvágy. Az arc legyen hosszúkás – Kliebert László százados vékony, összeharapott szája szélében akarva-akaratlan tükröződik az az elszántság, amellyel a jutadombi páncélelhárító részleg parancsnoka (kevés ilyen siker volt) vereséget mért a szovjet túlerőre –, vagy legyen egy kissé gömbölyded – Losonczy Géza, a bölcsész-újságíró államminiszter feketekeretes okuláréja mögül „ágyúgolyó-szemekkel” vallatja a valóságot –, mindenik festmény fókuszába a tekintet kerül. Földes Gábor színész harlekini mosolyával azt üzeni, hogy a légynek sem tudott volna ártani, a Magyar Nemzeti Forradalmi Bizottmány elnökének, Dudás Józsefnek szigorú nézésében – a forradalmár kardforgatónak (géppuska kezelőnek) sem volt utolsó – pedig ott lobog az utolsó vérig kitartás parancsa. Dr. Szilágyi József, a Nagy Imre-kormány miniszterelnöki titkárságának a vezetője is élethű portrét kapott. Kiss Adél, jóllehet az arcok realiztikus megörökítésére törekszik, minden esetben túllép a hagyományos formákon. A „frissen festve” expresszivitása nemcsak abban nyilvánul meg, hogy az izgató festékölvitel révén a faktúra lélektani mozzanatokot is közvetít-sugall, hanem abban is, hogy bátran él avantgárdnak tetsző eszközökkel. Közülük a legemlékezetesebb megannyi „arckivágása”. Hogy a szemjátékokban leledző jellem-dolgokat lássuk, nem föltétlen szükséges az egész fejet megfesteni. Minthogy a haj minden festményén hiányzik, a néző így a központra (a szembe-arcon legfőképp a tekintetre) koncentrálnak.

Oláh Katalin Kingában és Oláh Mátyásban is ott a karakterfölidező képesség. Mindkét művész, jóllehet az anyag szerelmese, kitűnően rajzol – a férfi festőművészi munkássága is számottevő –, s így több műformában is kamatoztathatják portrékészítői szenvedélyüket.

Oláh Katalin Kinga avval bővítette ki az 1956-os hősök seregét, hogy a magyar forradalommal verseiben sokat foglalkozó (s ezért meg is lakoló) Nagy Gáspárt is, és az előkészítők-nyugtázók közt szereplő Mindszenty József bíborost is a panteon szerves részévé avatta. Önálló műként is megálló gipsz-büszttje (Nagy Gáspár) éppúgy él, mint az év elején kőbe faragott, Budakeszin, a költő valahai lakhelyén leleplezett szobor. És az esztergomi érsek is – félig nyitott száj, átszellemült tekintet – ugyancsak karakteresen idéztetett meg.

Oláh Mátyás: Maléter Pál
vezérornagy, honvédelmi
miniszter

Angyal István a Tűzoltó utcai felkelőcsoport parancsnoka legendás személyiség volt, és nem kevésbé az a világlátó szemüvegét „gondolkodói státuszba” helyező Bibó István egyetemi tanár, politikus, miniszter (a legutolsó percig a Parlament őrzője), valamint Pongrácz Gergely (legendás bajuszával), a Corvin téri harcolók parancsnoka, vagy a szerencsénkre még ma is köztünk lévő Wittner Mária (fiatalkori szobra szerint egy angyal). Kéthly Anna szociáldemokrata politikus bölcs nyugodtságát – mi mást tükrözne a portré – sosem feledhetjük, s Iván-Kovács László (Corvin-köz) és Havrilla Béláné Stricker Katalin gépmunkás (Corvin-köz, Vajdahunyad utcai felkelők) is megérdemel egy főhajtást. Oláh Mátyás terrakotta arzenálja – természetesen a plasztikai erőn, karakterizáló hajlamon túl – ugyancsak azért becses, mert a jól ismert arcok (Nagy Imre, Maléter Pál, Tóth Ilona) mellett olyan hősöket is ismertté kíván tenni, akikre eddig kevesebb fény esett. Ez utóbbiak közé tartozik Mecséri János ezredes, Rémiás Pál hadnagy, SzabóPál őrnagy és Szendi Dezső alezredes. De talán ebbe a vonulatba sorolható, noha ő valamennyire ismertebb a főntieknél, Szabó János (Szabó bácsi), a Széna téri felkelőcsoport parancsnoka is.

A még nemrég köztünk lévő Oláh János költő, író – akinek forradalmi verse (Mezey Katalinével és Nagy Gáspárával együtt) ki van függesztve – a szobrászművész-festő fia által szintén angyali portrét kapott. Minthogy a művészet legyőzi a halált, 1956-os hőseink a három művész általi hathatós fölélesztéssel újra élnek. Nem kis tanulsága ez a nem mindennapi tárlatnak.

'56-os hősök portréi

Írta: Szokolczay Lajos

2017. augusztus 06. vasárnap, 09:57 -

Szokolczay Lajos